

IV

*(Informacje)*INFORMACJE INSTYTUCJI, ORGANÓW I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH
UNII EUROPEJSKIEJ

RADA

Konkluzje Rady w sprawie zwiększenia mobilności nauczycieli i trenerów, zwłaszcza mobilności europejskiej, w toku ich kształcenia i doskonalenia zawodowego

(2022/C 167/02)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

W KONTEKŚCIE:

1. Konkluzji Rady w sprawie europejskich nauczycieli i trenerów ⁽¹⁾ przyszłości, w których zwrócono się do państw członkowskich o motywowanie instytucji edukacyjnych do tego, by włączały mobilność ⁽²⁾ nauczycieli i trenerów do swoich strategii uczenia się, rozwoju i umiędzynarodowienia.
2. Rezolucji Rady w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie (2021–2030), ustanawiającej jako swój drugi priorytet strategiczny „zapewnienie wszystkim”, w tym nauczycielom i trenerom, „rzeczywistych możliwości uczenia się przez całe życie i mobilności”, a jako swój trzeci priorytet strategiczny – „podnoszenie kompetencji i motywacji w zawodach związanych z edukacją”.
3. Zobowiązania społeczne z Porto z dnia 7 maja 2021 r., które opiera się na Europejskim filarze praw socjalnych proklamowanym na szczycie społecznym w Göteborgu i w którym apeluje się o inwestowanie w umiejętności, uczenie się przez całe życie oraz szkolenie zgodne z potrzebami gospodarki i społeczeństwa, tak by osiągnąć do 2030 r. cel zakładający, że rocznie odsetek Europejczyków biorących udział w szkoleniu będzie wynosił co najmniej 60 %.

⁽¹⁾ Zgodnie z definicją w konkluzjach Rady w sprawie europejskich nauczycieli i trenerów przyszłości (Dz.U. C 193 z 9.6.2020, s. 11) do celów niniejszych konkluzji termin „nauczyciel” oznacza osobę, która – zgodnie z ustawodawstwem i praktyką państwa członkowskiego – posiada status nauczyciela (lub status równorzędny), natomiast „trener” to każda osoba realizująca co najmniej jedno zadanie związane z funkcją szkoleniową (w zakresie teorii lub praktyki) w instytucji edukacyjnej bądź w miejscu pracy. Obejmuje to nauczycieli w kształceniu ogólnym i szkolnictwie wyższym, nauczycieli i instruktorów wstępnego i ustawicznego kształcenia i szkolenia zawodowego, a także pracowników placówek wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz edukatorów osób dorosłych. Wykształcenie i struktura kariery nauczycieli i trenerów znacznie się różni w zależności od dziedziny kształcenia i szkolenia. Adekwatność niektórych elementów niniejszych konkluzji zależy zatem od struktury systemów krajowych i poszczególnych sektorów kształcenia i szkolenia.

⁽²⁾ Do celów niniejszych konkluzji „mobilność” odpowiada pojęciu „mobilności edukacyjnej” zdefiniowanemu w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/817 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiającym „Erasmus+”: unijny program na rzecz kształcenia i szkolenia, młodzieży i sportu oraz uchylającym rozporządzenie (UE) nr 1288/2013, a mianowicie jest to fizyczne przeniesienie się do państwa innego niż państwo zamieszkania w celu podjęcia nauki, szkolenia lub uczenia się pozaformalnego lub nieformalnego. Może być połączone z „wirtualnym uczeniem się”, które oznacza nabywanie wiedzy, umiejętności i kompetencji poprzez korzystanie z narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnych umożliwiających uczestnikom wartościowe transnarodowe lub międzynarodowe doświadczenie edukacyjne.

4. Konkluzji Rady pt. „Sprawiedliwość i włączenie w kształceniu i szkoleniu jako czynniki sprzyjające osiągnięciu sukcesu edukacyjnego przez wszystkich”, w których zwrócono się do państw członkowskich o zaradzenie problemowi niedoboru nauczycieli w szczególności w kształceniu specjalnym oraz w warunkach wielokulturowości i wielojęzyczności. Mobilność, poprzez uatrakcyjnienie tego zawodu, może mieć pozytywny wpływ na niedobór nauczycieli.

PRZYWOŁUJĄC tło polityczne przedstawione w załączniku.

MAJĄC NA WZGLĘDZIE:

5. Raport Eurydice z 2021 r. pt. „Teachers in Europe, careers, development and well-being” [Nauczyciele w Europie: kariera, rozwój i dobrostan], w szczególności jego główne ustalenia, które są następujące: Mobilność transnarodowa przyczynia się do rozwoju szerokiego zakresu kompetencji wśród nauczycieli.

- a) „Jednak tylko niewielka część nauczycieli w Europie ma za sobą pobyt za granicą w celach zawodowych. W 2018 r. 40,9 % nauczycieli w UE miało za sobą co najmniej jednorazowe doświadczenie mobilności jako student, nauczyciel lub w obu kategoriach”⁽³⁾. Istnieją znaczne różnice pomiędzy państwami europejskimi pod względem wskaźnika uczestnictwa, ale także jeśli weźmie się pod uwagę nauczone przedmioty – wciąż zbyt często zdarza się, że mobilność pozostaje przywilejem nauczycieli języków. Ponadto tendencje w zakresie mobilności nauczycieli w ramach programu Erasmus+ pokazują, że większość nauczycieli, będąc za granicą, uczestniczy w kursach, podczas gdy rzadziej praktykowana jest obserwacja pracy w ramach zadań szkolnych i dydaktycznych, mimo że ma ona większe znaczenie⁽⁴⁾.
- b) Mobilność transnarodowa w ramach kształcenia nauczycieli jest istotna. Oprócz korzyści dla przyszłego nauczyciela taka mobilność owocuje również większym uczestnictwem w mobilności na późniejszych etapach kariery zawodowej. Mobilność przyszłych nauczycieli w trakcie studiów nie jest jednak powszechna. W 2018 r. zaledwie jedna piąta nauczycieli szkół średnich I stopnia (20,9 %) w UE zgłosiła, że wyjechała za granicę podczas studiów. Mobilność nauczycieli i trenerów jest promowana i sponsorowana na szczeblu UE i może być również wspierana przez systemy finansowania na szczeblu krajowym.

6. Główne przeszkody utrudniające mobilność nauczycieli i trenerów, w tym kwestie finansowe i kwestie związane z uznawaniem kwalifikacji.

- a) Jeśli chodzi o przyszłych nauczycieli i trenerów, należy zauważyć, że wartość programów mobilności czasami zmniejsza się w świetle szeregu przeszkód utrudniających ich uznawanie na poziomie akademickim. Programy kształcenia nauczycieli nie zawsze umożliwiają okresy mobilności zagranicznej. Ponadto trenerzy nie zawsze uczestniczą w okresach mobilności w ramach ścieżki kształcenia. Asystowanie w nauczaniu i szkoleniu odbywające się, w miarę możliwości, w innych krajach europejskich, może nie być uznawane za integralną część kształcenia nauczycieli i trenerów, zwłaszcza może nie być uznawane za odpowiednik szkoleń realizowanych w krajowej instytucji edukacyjnej.
- b) W przypadku praktykujących nauczycieli i trenerów do przeszkód zalicza się obowiązki rodzinne i trudności z zapewnieniem nauczycieli i trenerów na zastępstwo.
- c) Problemem ogólnym jest też brak kompetencji językowych.
- d) Ponadto, istnieje znaczny stopień uregulowań na szczeblu krajowym w zawodzie nauczyciela i występują różnice w strukturze lat szkolnych pomiędzy państwami członkowskimi. Mimo że świadczy to o różnorodności i bogactwie krajowych systemów kształcenia i szkolenia w UE, może jednocześnie utrudniać organizację szkoleń odbywających się w szkole, takich jak te polegające na obserwacji pracy, asystowaniu nauczycielowi lub na prowadzeniu zajęć dydaktycznych.

7. Wnioski wyciągnięte z pandemii COVID-19, która pokazała, że kształcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli i trenerów powinno obejmować nabywanie i wykorzystywanie umiejętności i kompetencji cyfrowych w zakresie nauczania i uczenia się. Mieszane formy aktywności łączące mobilność fizyczną z uczeniem się wirtualnym lub wymiany w formie internetowej tworzą sprzyjające temu warunki i umożliwiają wymianę dobrych praktyk.

⁽³⁾ Eurydice, „Teachers in Europe, careers, development and well-being” [Nauczyciele w Europie: kariera, rozwój i dobrostan], s. 21.

⁽⁴⁾ Z załącznika statystycznego do sprawozdania rocznego z wdrażania programu Erasmus+ w 2019 r. wynika, że w ramach projektów akcji kluczowej 101 (mobilność kadry w edukacji szkolnej) zakontraktowanych w 2019 r. około 40 600 przewidywanych uczestników miało uczestniczyć w kursach i szkoleniach (około 75 % działań w zakresie mobilności), podczas gdy w przypadku obserwacji pracy liczba ta wyniosła 13 209 uczestników (około 24 % działań w zakresie mobilności), a w przypadku zadań dydaktycznych – 389 uczestników (mniej niż 1 % działań w zakresie mobilności).

UZNAJE, ŻE

8. Nauczyciele i trenerzy stanowią trzon europejskiego obszaru edukacji i odgrywają kluczową rolę w naszym społeczeństwie. Uosabiają ideał ułatwiania nabywania wiedzy i wartości przez wszystkie osoby uczące się oraz promowania wśród nich aktywności obywatelskiej. Z myślą o wspieraniu włączenia, sprawiedliwości, wysokiej jakości kształcenia i szkolenia, innowacyjnych podejść pedagogicznych i lepszych osiągnięć osób uczących się, nauczyciele i trenerzy muszą być wysoce kompetentnymi i zmotywowanymi profesjonalistami i muszą cieszyć się wsparciem ze strony kierownictwa szkoły.

9. Partnerskie wymiany poglądów i doświadczeń oraz ścisła współpraca wśród nauczycieli i trenerów, a także staż w trakcie studiów lub praktyka zawodowa odbywające się za granicą w istotny sposób przyczyniają się do rozwoju zawodowego nauczycieli i trenerów na wszystkich poziomach kształcenia i doskonalenia zawodowego.

10. Mobilność jest jednym z kluczowych elementów, zarówno dla praktykujących, jak i przyszłych nauczycieli i trenerów. Pomaga mierzyć się ze wspólnymi wyzwaniami, przed którymi stoją państwa członkowskie, związanymi z zawodem nauczyciela. W szczególności oczekuje się, że mobilność przyszłych lub praktykujących nauczycieli i trenerów będzie:

- a) przyczyniać się do rozwoju osobistego i akademickiego nauczycieli i trenerów, a przy tym zwiększać ich pewność siebie;
- b) doskonalić praktykę zawodową nauczycieli i trenerów oraz zwiększać ich wiedzę pedagogiczną, umiejętności i kompetencje, zdolności dostosowawcze, szanse na zatrudnienie i rozwój ich kariery;
- c) pomagać nauczycielom i trenerom w rozwijaniu zdolności wpływania na praktyki stosowane w macierzystej instytucji edukacyjnej, a także w szerzej pojętym systemie kształcenia i szkolenia, i zdolności doskonalenia tych praktyk;
- d) wpływać pozytywnie na atrakcyjność zawodu nauczyciela.

11. Oprócz tego pozytywnego wpływu na motywację, wiedzę, umiejętności i kompetencje, a także ścieżki zawodowe nauczycieli i trenerów, mobilność nauczycieli i trenerów, zwłaszcza mobilność europejska, jest także korzystna dla krajowych systemów kształcenia i szkolenia i może służyć ich doskonaleniu, ponieważ:

- a) wzmacnia wśród nauczycieli i trenerów zdolność innowacji i zdolność do refleksji nad praktykami, by lepiej reagować na potrzeby osób uczących się;
- b) pomaga rozwijać wśród nauczycieli i trenerów poczucie przynależności do europejskiej społeczności dydaktycznej i edukacyjnej dzięki więzom, które powstają podczas doświadczeń w zakresie mobilności i po ich zakończeniu, zachęca do mobilności osób uczących się oraz, bardziej ogólnie, przyczynia się do rozwoju europejskiego wymiaru działań i projektów realizowanych w macierzystych instytucjach edukacyjnych, a także strategii międzynarodowych, dlatego ma wpływ na cały system kształcenia i szkolenia;
- c) mobilność jest istotnym doświadczeniem edukacyjnym o potencjalnie bardzo dużym wpływie na przyszłych i praktykujących nauczycieli i trenerów. Powinni oni znać dostępne możliwości w zakresie mobilności i być zachęceni do uczestnictwa w mobilności w toku kształcenia i doskonalenia zawodowego;
- d) sprzyja rozwijaniu sieci nauczycieli i trenerów w całej Europie.

12. Mobilność nauczycieli i trenerów w Europie jest jednym z kluczowych elementów budowania zaufania, zacieśniania współpracy i promowania wzajemnego zrozumienia między państwami członkowskimi względem ich systemów kształcenia i szkolenia. Ma również zasadnicze znaczenie dla promowania wspólnych wartości europejskich, a także wielojęzyczności i wielokulturowości.

ZGADZA SIĘ, ŻE

13. Ambitny europejski obszar edukacji powinien opierać się na wysoce kompetentnych i zmotywowanych nauczycielach i trenerach. Mobilność europejską należy postrzegać jako korzystną dla kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli i trenerów, tak by poszerzać dostęp do szeregu wysokiej jakości podejść w zakresie nauczania i reagować na potrzeby osób uczących się. Wymiar europejski może wnieść wartość dodaną do szkolenia zawodowego lub praktyki zawodowej odnośnych nauczycieli lub trenerów w ramach krajowych systemów edukacji.

14. Szczególną uwagę należy zwrócić na przyszłych nauczycieli i trenerów oraz ich dostęp do mobilności, zwłaszcza mobilności europejskiej, w ramach ich kształcenia i szkolenia zgodnie z krajowymi systemami kształcenia i szkolenia. Toruje to również drogę do mobilności na późniejszych etapach kariery zawodowej.

15. W celu urzeczywistnienia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r. i udostępnienia wszystkim nauczycielom i trenerom szans na mobilność, należy, w stosownych przypadkach i zgodnie z krajowymi systemami kształcenia i szkolenia oraz politykami w tym zakresie, usunąć istniejące bariery.

16. Wsparciem na rzecz mobilności nauczycieli i trenerów będą służyły w szczególności:

- a) europejskie programy finansowania, takie jak Erasmus+;
- b) przyszła europejska platforma edukacji szkolnej, która będzie obejmować eTwinning i School Education Gateway, ePlatforma na rzecz uczenia się dorosłych w Europie (EPALE), a także wszelkie inicjatywy promujące partnerstwa instytucji edukacyjnych w UE;
- c) akademie nauczycielskie Erasmus+, które zostaną poddane ewaluacji z myślą o dalszym rozwoju sytuacji po 2025 r.;
- d) w stosownych przypadkach – inicjatywa „Uniwersytety Europejskie”.

17. Należy nadal promować i rozszerzać mobilność nauczycieli i trenerów, tak by stała się ona powszechną praktyką. Zakres mobilności nauczycieli i trenerów w toku ich kształcenia i doskonalenia zawodowego powinien być monitorowany na szczeblu państw członkowskich i UE. Należy zlecić stałej grupie ds. wskaźników i benchmarków przeanalizowanie odpowiednich form gromadzenia danych z myślą o pomiarze mobilności nauczycieli i trenerów. Jej ustalenia należy uwzględnić w kontekście planowanego przeglądu strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie ⁽⁹⁾.

ZACHĘCA PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE, BY ZGODNIE Z UWARUNKOWANIAMI KRAJOWYMI I ZASADĄ POMOCNICZOŚCI:

18. Wspierały możliwości w zakresie europejskiej mobilności nauczycieli i trenerów, na przykład, w stosownych przypadkach, poprzez usuwanie istniejących barier, oferowanie, gdy to możliwe, wsparcia organizacyjnego i finansowego, dzielenie się rozwiązaniami dotyczącymi zapewniania nauczycieli i trenerów na zastępstwo oraz promowanie programów mobilności.

19. Wspierały możliwości w zakresie mobilności członków kadry kierowniczej szkół przez wzgląd na korzyści dla ich własnej kariery zawodowej, dla ich instytucji edukacyjnych, ale także jako sposobu wspierania i promowania mobilności nauczycieli i trenerów, a także by zachęcały do takiej mobilności.

20. Włączyły mobilność do systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli i trenerów, w stosownych przypadkach, zarówno w zakresie kształcenia, jak i doskonalenia zawodowego. Promowały udział w działaniach programu Erasmus+, np. w akademiach nauczycielskich Erasmus+ i inicjatywie „Uniwersytety Europejskie”. Doświadczenia w zakresie współpracy dwustronnej mogą być punktem wyjścia i inspiracją do dalszego rozwoju.

21. Ułatwiały, w stosownych przypadkach, formalne uznawanie wyników z okresów mobilności, w szczególności okresów nauczania i szkolenia za granicą, w ramach kształcenia nauczycieli i trenerów, do celów rozwoju zawodowego lub przebiegu kariery.

22. Zbadały sposoby wspierania dobrej jakości uczenia się języków obcych w ramach systemów kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli i trenerów, w stosownych przypadkach, w celu zwiększenia ich udziału w programach mobilności, z myślą o rozwijaniu kompetencji, które są niezbędne do pracy z zagranicznymi źródłami i materiałami.

23. Aby umożliwić mobilność nauczycielom i trenerom, którzy wyrażają wolę skorzystania z niej, zidentyfikowały i promowały, w stosownych przypadkach i z należyтым poszanowaniem autonomii instytucjonalnej, tzw. okna mobilności, tj. zalecane okresy, zaplanowane w ramach lat szkolnych lub programów kształcenia nauczycieli i trenerów tak, by

⁽⁹⁾ Jak podkreślono w rezolucji Rady w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie (2021–2030), w 2025 r. Komisja opublikuje pełne sprawozdanie dotyczące europejskiego obszaru edukacji. „Na podstawie tej ewaluacji Rada dokona przeglądu ram strategicznych – w tym unijnych celów, struktury zarządzania i metod pracy” (Dz.U. C 66 z 26.2.2021, s. 10).

umożliwić zarówno praktykującym, jak i przyszłym nauczycielom i trenerom uczestnictwo w mobilności. Może to obejmować zidentyfikowanie odpowiednich okresów, w których instytucje edukacyjne mogą organizować odbywające się w szkole działania szkoleniowe zarówno dla praktykujących, jak i przyszłych nauczycieli, oraz działania w ramach ścieżki edukacyjnej trenerów.

24. Promowały, w stosownych przypadkach, korzystanie z odpowiednich modułów szkoleniowych skoncentrowanych na Europie, w ramach kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli i trenerów, które mogłyby obejmować takie programy jak akcje „Jean Monnet”, również w odniesieniu do kształcenia podstawowego i średniego.
25. Wspierały, w stosownych przypadkach, budowanie zdolności poprzez promowanie różnych form współpracy lokalnej i regionalnej, takich jak konsorcja Erasmus+, pod kierownictwem regionalnych organów szkolnych/instytucjonalnych zapewniających szersze oddziaływanie projektów mobilności i wspierających fizyczne lub internetowe uczestnictwo nauczycieli i trenerów z mniejszych lub oddalonych instytucji edukacyjnych w możliwościach rozwoju zawodowego za granicą.
26. Wspierały, w stosownych przypadkach, instytucje edukacyjne w zwiększaniu ich zdolności do organizowania działań w zakresie mobilności zarówno dla praktykujących, jak i przyszłych nauczycieli i trenerów, oraz do korzystania z tych działań.
27. Promowały korzystanie z narzędzi i platform cyfrowych, w tym eTwinning i EPAL, w celu uzupełnienia i przygotowania mobilności fizycznej, zwiększenia umiejętności i kompetencji cyfrowych oraz promowania dalszej współpracy transnarodowej.
28. Zachęcały do opartych na rzetelnych informacjach ofert doskonalenia zawodowego dla nauczycieli i trenerów, którzy mogliby skorzystać na działaniach w zakresie mobilności, oraz promowały badania związane z wysiłkami państw członkowskich UE w zakresie mobilności nauczycieli, poszukując jednocześnie innych aspektów synergii z badaniami naukowymi.

ZWRACA SIĘ DO KOMISJI, BY ZGODNIE Z TRAKTATAMI I PRZY PEŁNYM POSZANOWANIU ZASADY POMOCNICZOŚCI:

29. Promowała możliwości w zakresie mobilności nauczycieli i trenerów za pośrednictwem programu Erasmus+, w tym poprzez oferowanie niezbędnego wsparcia dla działania akademii nauczycielskich Erasmus+, które zostanie poddane ewaluacji z myślą o dalszym rozwoju sytuacji po 2025 r.
30. Stworzyła zestawienie istniejących narzędzi służących wspieraniu mobilności nauczycieli i trenerów oraz promowała te narzędzia za pomocą np. platform takich jak przyszła europejska platforma edukacji szkolnej (która będzie obejmować eTwinning i School Education Gateway) oraz EPAL.
31. We współpracy z państwami członkowskimi zbadała możliwość opracowania ram politycznych na szczeblu europejskim w celu zwiększenia liczby możliwości w zakresie mobilności edukacyjnej i ich jakości zarówno dla przyszłych, jak i praktykujących nauczycieli i trenerów w Europie, w oparciu o ich rzeczywiste potrzeby w zakresie mobilności. Tego rodzaju ramy mogłyby na przykład wspierać radzenie sobie z przeszkodami utrudniającymi mobilność, stanowiłyby wsparcie dla państw członkowskich w promowaniu mobilności i europejskiego wymiaru nauczania w kształceniu i doskonaleniu zawodowym nauczycieli, w dalszym rozwijaniu możliwości w zakresie mobilności edukacyjnej i w dostarczaniu informacji o możliwościach w zakresie finansowania i mobilności.
32. Podjęła kwestię mobilności w ramach prac służących zbadaniu ewentualnego stworzenia, na zasadzie dobrowolności, europejskich wytycznych dotyczących opracowywania krajowych ram rozwoju kariery zawodowej i poradnictwa przez całe życie, wspierając w ten sposób przebieg kariery zawodowej nauczycieli i trenerów.
33. Kontynuowała promowanie automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji, a w szczególności okresów mobilności zagranicznej w ramach kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli i trenerów ⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Zgodnie z zaleceniem Rady z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą (Dz.U. C 444 z 10.12.2018, s. 1).

34. Współpracowała z państwami członkowskimi w zakresie analizy wykonalności i wartości dodanej tzw. okien mobilności w programach studiów dla przyszłych nauczycieli i trenerów.
  35. Złożyła Komitetowi ds. Edukacji sprawozdanie na potrzeby podjęcia dalszych decyzji dotyczące wyników prac prowadzonych przez stałą grupę ds. wskaźników i benchmarków w odniesieniu do monitorowania mobilności nauczycieli i trenerów, z myślą o promowaniu i poszerzaniu potencjału w zakresie mobilności.
-

ZAŁĄCZNIK

Tło polityczne**Rada Europejska**

- Konkluzje prezydencji – Lizbona, 23–24 marca 2000 r.

Rada Unii Europejskiej

- Konkluzje Rady z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie doskonalenia zawodowego nauczycieli i kadry kierowniczej szkół (Dz.U. C 302 z 12.12.2009, s. 6)
- Konkluzje Rady w sprawie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem: zagwarantujemy wszystkim dzieciom w UE dobry start w przyszłość (Dz.U. C 175 z 15.6.2011, s. 8)
- Konkluzje Rady z dnia 20 maja 2014 r. w sprawie skutecznego kształcenia nauczycieli (Dz.U. C 183 z 14.6.2014, s. 22)
- Konkluzje Rady w sprawie rozwoju szkół oraz doskonałego poziomu nauczania (Dz.U. C 421 z 8.12.2017, s. 2)
- Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie promowania wspólnych wartości, edukacji włączającej i europejskiego wymiaru nauczania (Dz.U. C 195 z 7.6.2018, s. 1)
- Konkluzje Rady w sprawie kroków ku urzeczywistnieniu wizji europejskiego obszaru edukacji (Dz.U. C 195 z 7.6.2018, s. 7)
- Zalecenie Rady z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie propagowania automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym i średnim II stopnia oraz efektów uczenia się osiągniętych w okresach nauki za granicą (Dz.U. C 444 z 10.12.2018, s. 1.)
- Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (Dz.U. C 189 z 5.6.2019, s. 4)
- Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie kompleksowego podejścia do nauczania i uczenia się języków (Dz.U. C 189 z 5.6.2019, s. 15).
- Rezolucja Rady w sprawie dalszego rozwijania europejskiego obszaru edukacji w celu wsparcia zorientowanych na przyszłość systemów kształcenia i szkolenia (Dz.U. C 389 z 18.11.2019, s. 1)
- Konkluzje Rady w sprawie europejskich nauczycieli i trenerów przyszłości (Dz.U. C 193 z 9.6.2020, s. 11)
- Zalecenie Rady z dnia 24 listopada 2020 r. w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności (Dz.U. C 417 z 2.12.2020, s. 1)
- Rezolucja Rady w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie (2021–2030) (Dz.U. C 66 z 26.2.2021, s. 1)
- Konkluzje Rady pt. „Sprawiedliwość i włączenie w kształceniu i szkoleniu jako czynniki sprzyjające osiągnięciu sukcesu edukacyjnego przez wszystkich” (Dz.U. C 221 z 10.6.2021, s. 3)
- Konkluzje Rady w sprawie inicjatywy „Uniwersytety Europejskie” – łączenie szkolnictwa wyższego, badań, innowacji i społeczeństwa: ku nowemu wymiarowi europejskiego szkolnictwa wyższego (Dz.U. C 221 z 10.6.2021, s. 14)
- Rezolucja Rady w sprawie odnowionej europejskiej agendy w zakresie uczenia się dorosłych (Dz.U. C 504 z 14.12.2021, s. 9)

Komisja Europejska

- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie utworzenia europejskiego obszaru edukacji do 2025 r. (COM(2020) 625 final)
  - *Monitor Kształcenia i Szkolenia 2021: edukacja a dobrostan*, Urząd Publikacji, 2021.
-